

СЛАВЯНСКОЕ ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ. Сборник статей и материалов. Академия Наук СССР. Институт Славяноведения, Moscova 1965, 322 p.

Sub această denumire își continuă apariția una dintre principalele publicații de slavistică din Uniunea Sovietică, cunoscută până acum sub titlul «Славянский Архив», care își începuse apariția în 1958¹.

La fel ca în volumele acelei serii, în volumul de față se publică studii și comunicări, materiale și diferite documente, privind cu precădere istoria slavilor de sud și a slavilor de vest.

În primele pagini se găsește articolul lui S. A. Nikitin: *Павий Хиландарский и современная ему южнославянская историография* (Paisie de la Hilandar și istoriografia sud-slavă din vremea lui, p. 3—15). Este deci o analiză comparativă a izvoarelor, metodei de lucru, concepției și conținutului operelor celor trei istorici sud-slavi de la sfârșitul secolului al XVII-lea și din secolul al XVIII-lea: Gheorghe Branković, Jovan Rajić și Paisie de la Hilandar. Spre deosebire de istoricii dinaintea lor, care aveau predilecție pentru tratarea istoriei tuturor slavilor laolaltă, exagerând rolul și însemnătatea acestora, cei trei istorici menționați s-au dovedit mai realiști, restrângându-și preocupările la istoria unuia dintre popoarele sud-slave sau extinzându-și cercetările cel mult asupra unui grup de popoare, mai înrudite între ele. Trăsătura dominantă comună a lor este patriotismul. Cu toții, ei procedează la o analiză critică a izvoarelor, la nivelul îngăduit de gradul de dezvoltare a științei istorice în vremea lor. Toți trei fac primii pași în trecere de la genul cronicăresc spre o tratare științifică a istoriei, afirmă autorul articolului. Există între ei și unele deosebiri. Bunăoară, arată autorul, Branković și Rajić sînt mai bine informați, cunosc mai multe fapte concrete, pe cînd în cazul lui Paisie această latură este mult mai modestă. În schimb «История славяноболгарска» a lui Paisie este străbătută de mai mult spirit democratic, el ține mai mult seamă de fundamentarea unor perspective de dezvoltare a poporului său în viitor. De aceea și constituie această istorie un document al începutului renașterii naționale bulgare.

Unele materiale din volum se referă la istoria Poloniei.

B. S. Попков scrie despre *Историческая концепция Иохима Лелевеля в оценке польской шляхетско-буржуазной историографии* (Concepția istorică a lui Ioachim Lelewel văzută de istoriografia nobiliară și burgheză polonă, p. 16—34). Joachim Lelewel este un istoric democrat de seamă din prima jumătate a secolului al XIX-lea (1786—1861), cînd se desfășoară lupta acerbă dintre curentul democratic și cel monarhist reacționar. El este primul care abandonează metodele istoriografiei feudale polone, pune accentul pe cercetarea relațiilor sociale, dezvoltă teoria luptei de clasă, stabilește o periodizare nouă a istoriei polone etc. Această concepție nouă a fost acceptată de îndată de către cercurile democratice și revoluționare polone, care găseau în ea toată argumentarea istorică necesară luptei lor. Dimpotrivă, cercurile monarhiste și conservatoare s-au arătat cu totul ostile concepțiilor lui Lelewel. Disputa pe această temă a continuat și după moartea lui, între istoricii din școala cracoviană care reprezentau interesele moșierilor poloni și istoricii școlii varșoviene care reprezentau interesele burgheziei liberale, aceștia din urmă dînd o înaltă apreciere operelor istorice ale lui Lelewel. Dar și ei au ignorat cu bună știință trăsăturile patriotice și democratice ale operei istoricului socotit de altfel ca premergător al științei istorice oficiale din Polonia. Limitele de clasă ale istoriografiei nobiliare și burgheze din Polonia au împiedicat pînă după cel de al doilea război mondial scoaterea în evidență a locului important pe care îl ocupă istoricul Lelewel în istoria gîndirii sociale polone.

În puține pagini, L. V. Razumovskia, apreciază *Zbiór dokumentów malopolskich* publicat recent la Cracovia drept «un important izvor pentru cunoașterea istoriei economice a Poloniei în evul mediu (Новый источник по экономической истории средневековой Польши, p. 109—113).

La rîndul său V. R. Vavrik publică *Universalul regelui polon Jan Kazimierz din 1656* (p. 172—175), descoperit în arhivele de la Lwow.

O pagină din istoria Slovaciei acum 150 de ani este înfățișată de L. N. Smirnov, în legătură cu *Anton Bernolák* (p. 138—145) luminist și filolog, primul „codificator” al limbii literare slovace. Limba literară propusă de Bernolák nu a fost acceptată, dar lucrările lui pe această linie au constituit un îndemn și stimulent serios la stabilirea normelor limbii naționale slovace.

La rîndul său G. V. Kiselev abordează o problemă de istoria Bielorusiei, în articolul *К характеристике революционного мировоззрения К. С. Калиновского («Сведения» В. И. Раича как исторический источник* p. 36—52) — Caracteristica concepției revoluționare despre lume

1 Vezi recenziiile din Rsl, volumele: VIII, p. 493—499; X, p. 578—582; XI, p. 370—371.